ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (tretia komora)

z 10. marca 2011 *

Vo veci C-477/09,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 234 ES, podaný rozhodnutím Cour de cassation (Francúzsko) z 18. novembra 2009 a doručený Súdnemu dvoru 25. novembra 2009, ktorý súvisí s konaním:

Charles Defossez

proti

Christianovi Wiartovi, likvidátorovi poverenému likvidáciou spoločnosti Sotimon SARL,

Office national de l'emploi – fonds de fermeture d'entreprises,

* Jazyk konania: francúzština.

Centre de gestion et d'études de l'Association pour la gestion du régime de garantie des créances des salariés de Lille (CGEA),

SÚDNY DVOR (tretia komora),

v zložení: predseda tretej komory K. Lenaerts, sudcovia R. Silva de Lapuerta, E. Juhász (spravodajca), G. Arestis a J. Malenovský,

generálny advokát: P. Mengozzi,
tajomník: C. Strömholm, referentka,

so zreteľom na písomnú časť konania a po pojednávaní zo 7. októbra 2010,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

— Ch. Defossez, v zastúpení: C. Uzan-Sarano, avocat,

— CGEA de Lille, v zastúpení: E. Piwnica a J. Molinié, avocats,

— francúzska vláda, v zastúpení: G. de Bergues a A. Czubinski, splnomocnení zástupcovia,

— dánska vláda, v zastúpení: V. Pasternak Jørgensen a C. Vang, splnomocnení zástupcovia,

— Írsko, v zastúpení: D. O'Hagan, splnomocnený zástupca, za právnej pomoci B. Doherty, BL,

— španielska vláda, v zastúpení: F. Díez Moreno, splnomocnený zástupca,

— fínska vláda, v zastúpení: M. Pere, splnomocnená zástupkyňa,

— švédska vláda, v zastúpení: A. Engman, splnomocnený zástupca,

— vláda Spojeného kráľovstva, v zastúpení: S. Hathaway, splnomocnený zástupca, za právnej pomoci D. J. Rhee, barrister,

— Európska komisia, v zastúpení: G. Rozet a J. Enegren, splnomocnení zástupcovia,

po vypočutí návrhov generálneho advokáta na pojednávaní 17. novembra 2010,

vyhlásil tento

Rozsudok

1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článkov 8a a 9 smernice Rady 80/987/EHS z 20. októbra 1980 o ochrane zamestnancov pri platobnej neschopnosti ich zamestnávateľa (Ú. v. ES L 283, s. 23; Mim vyd. 05/001, s. 217), zmenenej a doplnenej smernicou Európskeho parlamentu a Rady 2002/74/ES z 23. septembra 2002 (Ú. v. ES L 270, s. 10; Mim. vyd. 05/004, s. 261).

2 Tento návrh bol podaný v rámci sporu medzi Ch. Defossezom a Ch. Wiartom, likvidátorom spoločnosti Sotimon SARL (ďalej len „Sotimon"), v ktorej bol Ch. Defossez zamestnaný pred jeho nezákonným prepustením, ako aj Office national de l'emploi – fonds de fermeture d'entreprises (Národný úrad práce – Likvidačný fond; ďalej len „belgický FFE") a Centre de gestion et d'études de l'Association pour la gestion du régime de garantie des créances des salariés de Lille (CGEA) (Centrum pre správu a štúdie Asociácie na riadenie záručného systému pohľadávok zamestnancov v Lille; ďalej len „CGEA v Lille"), ktorý sa týka mzdových pohľadávok nezaplatených Ch. Defossezovi v dôsledku platobnej neschopnosti jeho zamestnávateľa.

Právny rámec

3 Podľa článku 1 ods. 1 smernice 80/987 „táto smernica sa uplatňuje na nároky zamestnancov vyplývajúce z pracovnoprávnych zmlúv alebo pracovnoprávnych vzťahov voči zamestnávateľom, ktorí sa nachádzajú v platobnej neschopnosti v zmysle článku 2 ods. 1".

4 Článok 2 ods. 1 tejto smernice stanovuje:

„Na účely tejto smernice sa zamestnávateľ pokladá za platobne neschopného:

a) ak bola podaná žiadosť na začatie konania týkajúceho sa majetku zamestnávateľa v súlade so zákonmi, inými právnymi predpismi a správnymi opatreniami daného členského štátu na spoločné uspokojenie pohľadávok veriteľov, ktoré umožňuje prihliadnuť aj na nároky uvedené v článku 1 ods. 1,

a

b) ak orgán, ktorý je príslušný v zmysle uvedených zákonov, iných právnych predpisov a správnych opatrení:

— rozhodol začať konanie,

— alebo dospel k záveru, že podnik bol zatvorený alebo podnikateľská činnosť sa skončila s konečnou platnosťou a že majetok, ktorý je k dispozícii, nie je dostatočne veľký na to, aby sa mohlo začať konanie.“

5 Článok 3 smernice 80/987 upravuje povinnosť členských štátov prijať potrebné opatrenia, ktorými zabezpečia, že záručné inštitúcie zaručia výplatu neuspokojených nárokov zamestnancov, vyplývajúcich z pracovných zmlúv alebo pracovnoprávnych vzťahov a týkajúcich sa odmeny za obdobie pred stanoveným dňom.

6 Článok 5 tejto smernice znie:

„Členské štáty ustanovia podrobné pravidlá organizácie, financovania a prevádzky záručných inštitúcií, najmä v súlade s týmito zásadami:

a) majetok inštitúcií je nezávislý od prevádzkového kapitálu zamestnávateľov a nesmie byť dostupný v rámci konania z dôvodu platobnej neschopnosti;

b) na ich financovanie prispievajú zamestnávatelia, ak nie sú plne financované štátnymi orgánmi;

c) záväzky inštitúcií nezávisia od toho, či bola alebo nebola splnená povinnosť prispieť na financovanie.“

7 Podľa článku 9 smernice 80/987 táto smernica nemá vplyv na možnosť členských štátov uplatňovať alebo prijímať zákony, iné právne predpisy alebo správne opatrenia, ktoré sú pre zamestnancov výhodnejšie.

8 Podľa odôvodnenia č. 7 smernice 2002/74 na zabezpečenie právnej istoty pre zamestnancov v prípade platobnej neschopnosti podnikov vykonávajúcich svoje činnosti v niekoľkých členských štátoch a na posilnenie práv pracovníkov v súlade so zavedenou judikatúrou Súdneho dvora by sa mali zaviesť ustanovenia, ktoré výslovne stanovujú, ktorá inštitúcia je zodpovedná za riešenie nárokov na platby v týchto prípadoch a stanovuje si ako cieľ spolupráce medzi príslušnými správnymi orgánmi členského štátu skoré vyrovnanie neuspokojených nárokov zamestnancov. Je potrebné ďalej

zabezpečiť, aby sa správne zaviedli relevantné mechanizmy tým, že sa pripravia ustanovenia na dosiahnutie súčinnosti medzi príslušnými správnymi orgánmi v členských štátoch.

9 Článok 1 ods. 4 smernice 2002/74 zaviedol do smernice 80/987 ustanovenia týkajúce sa nadnárodných situácií a najmä článok 8a. Podľa odseku 1 tohto článku ak podnik s činnosťami na území najmenej dvoch členských štátov je platobne neschopný, inštitúciou zodpovednou za plnenie neuspokojených nárokov zamestnancov je inštitúcia v tom členskom štáte, na území ktorého pracujú alebo zvyčajne pracujú [zvyčajne pracujú alebo pracovali – *neoficiálny preklad*].

10 Článok 2 ods. 1 smernice 2002/74 stanovuje, že členské štáty prijmú zákony, iné právne predpisy a správne opatrenia potrebné na dosiahnutie súladu s touto smernicou do 8. októbra 2005 a uplatnia tieto ustanovenia na každú platobnú neschopnosť zamestnávateľa, ktorá nastane po dátume nadobudnutia účinnosti týchto ustanovení.

Skutkové okolnosti vo veci samej a prejudiciálna otázka

11 Ch. Defossez pracoval na stavenisku v Belgicku ako stavebný majster a neskôr ako vedúci zamestnancov, najskôr od marca 1997 pre spoločnosť EBM SA, potom od septembra 2000 pre spoločnosť Sotimon. Tieto dve spoločnosti majú svoje sídlo vo Francúzsku.

12 V decembri 2003 bol Ch. Defossez prepustený. Dňa 15. januára 2004 sa obrátil na Conseil de prud'hommes de Dunkerque (Pracovný súd v Dunkerque).

13 Rozsudkom Tribunal de commerce de Dunkerque (Obchodný súd v Dunkerque) z 1. júna 2004 vstúpila spoločnosť Sotimon do súdnej likvidácie. S cieľom získať výplatu svojich mzdových nárokov Ch. Defossez požiadal v prvom rade o intervenciu CGEA v Lille a subsidiárne belgický FFE.

14 Rozsudkom z 30. júna 2006 Conseil de prud'hommes de Dunkerque rozhodol, že k prepusteniu došlo bez skutočnej a vážnej príčiny. V dôsledku toho stanovil nároky Ch. Defosseza v rozsudku proti CGEA v Lille.

15 Rozsudkom z 31. januára 2008 Cour d'appel de Douai (Odvolací súd v Douai) pripísal nároky Ch. Defosseza k pasívam súdnej likvidácie Sotimon a vyhlásil rozsudok proti belgickému FFE a zbavil povinnosti CGEA v Lille.

16 Ch. Defossez podal proti tomuto rozsudku kasačný opravný prostriedok, v ktorom vytýkal Cour d'appel de Douai, že na základe článku 8a smernice 80/987 v znení zmien a doplnení zamietol jeho žiadosť o záruku podanú proti CGEA v Lille a prijal záruku belgického FFE.

17 Za týchto podmienok Cour de cassation rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru túto prejudiciálnu otázku:

„Má sa článok 8a smernice 80/987…, zmenenej a doplnenej smernicou 2002/74… – ktorý vo svojom prvom odseku upravuje, že v prípade, ak podnik s činnosťami na území najmenej dvoch členských štátov je platobne neschopný, inštitúciou zodpovednou za

plnenie neuspokojených nárokov zamestnancov je inštitúcia v tom členskom štáte, na území ktorého zamestnanci zvyčajne pracujú alebo pracovali, a ktorý vo svojom druhom odseku upravuje, že rozsah práv zamestnancov sa určí právnym predpisom regulujúcim príslušnú záručnú inštitúciu – vykladať v tom zmysle, že upravuje výlučnú príslušnosť inštitúcie [alebo] sa – pri zohľadnení účelu smernice, ktorým je konsolidácia práv zamestnancov využívajúcich svoje právo na voľný pohyb, a účelu prvého odseku článku 9 tej istej smernice, podľa ktorého smernica nemá vplyv na možnosť členských štátov uplatňovať alebo prijímať zákony, iné právne predpisy alebo správne opatrenia, ktoré sú pre zamestnancov výhodnejšie – má vykladať tak, že nezbavuje zamestnancov práva požadovať namiesto záruky poskytovanej touto inštitúciou výhodnejšiu záruku tej inštitúcie, v ktorej je zamestnávateľ poistený a do ktorej prispieva podľa vnútroštátneho právneho poriadku?“

O prejudiciálnej otázke

18 Na úvod treba pripomenúť, že podľa článku 2 ods. 1 smernice 2002/74 členské štáty prijmú zákony, iné právne predpisy a správne opatrenia potrebné na dosiahnutie súladu s touto smernicou do 8. októbra 2005 a uplatnia tieto ustanovenia na každú platobnú neschopnosť zamestnávateľa, ktorá nastane po dátume nadobudnutia účinnosti týchto ustanovení.

19 V tomto ohľade Súdny dvor rozhodol, že smernica 2002/74 má priamy účinok v prípade jej neprebratia, iba pokiaľ ide o platobnú neschopnosť, ktorá nastala po 8. októbri 2005 (rozsudok zo 17. januára 2008, Velasco Navarro, C-246/06, Zb. s. I-105, body 27 až 29).

20 Súdny dvor konštatoval, že Francúzska republika si tým, že v stanovenej lehote neprijala opatrenia určené na zabezpečenie prebratia ustanovení tejto smernice do francúzskeho právneho poriadku, nesplnila povinnosti, ktoré jej vyplývajú zo smernice 2002/74 (rozsudok z 27. septembra 2007, Komisia/Francúzsko, C-9/07, bod 12).

21 Vzhľadom na to, že Sotimon vstúpila do súdnej likvidácie na základe rozsudku Tribunal de commerce de Dunkerque z 1. júna 2004, na platobnú neschopnosť dotknutú vo veci samej sa nemôžu vzťahovať ustanovenia smernice 2002/74.

22 Presné určenie ustanovení, ktoré sa majú uplatniť za okolností ako vo veci samej, je o to dôležitejšie, že Súdny dvor v bodoch 20 a 25 až 28 svojho rozsudku zo 16. októbra 2008, Holmqvist (C-310/07, Zb. s. I-7871), konštatoval, že článok 8a, vložený do smernice 80/987 smernicou 2002/74, zavádza nové kritérium na identifikáciu príslušnej záručnej inštitúcie. V dôsledku toho tento článok predstavuje podstatnú zmenu ustanovení smernice 80/987. Z toho vyplýva, že právne posúdenie situácie ako vo veci samej nevyhnutne nevedie k rovnakému výsledku, ak sa uskutoční v súlade s ustanoveniami smernice 80/987 v jej pôvodnom znení alebo s ustanoveniami tej istej smernice po jej zmene a doplnení smernicou 2002/74.

23 Za týchto podmienok treba na účely riešenia sporu vo veci samej odpovedať na otázku vnútroštátneho súdu výkladom ustanovení smernice 80/987 v jej znení predchádzajúcom zmenám zavedeným smernicou 2002/74.

24 V tejto súvislosti už Súdny dvor uviedol, že aj keď smernica 80/987 neobsahuje ustanovenia výslovne upravujúce mzdové nároky zamestnancov, ktorí vykonávali svoju

pracovnú činnosť v inom členskom štáte, ako je štát, kde má sídlo ich zamestnávateľ, táto smernica je napriek tomu uplatniteľná na takéto nároky a že je preto potrebné určiť záručnú inštitúciu príslušnú na výplatu týchto nárokov v súlade s ustanoveniami tejto smernice (pozri v tomto zmysle rozsudok zo 17. septembra 1997, Mosbæk, C-117/96, Zb. s. I-5017, body 16 a 19).

25 Pokiaľ ide o takúto situáciu, Súdny dvor rozhodol, že príslušnou záručnou inštitúciou podľa článku 3 smernice 80/987 je inštitúcia členského štátu, na území ktorého sa podľa článku 2 ods. 1 tejto smernice buď rozhodlo o začatí konania vo veci platobnej neschopnosti, alebo bolo konštatované uzatvorenie podniku (pozri rozsudok Mosbæk, už citovaný, body 20 a 27).

26 Súdny dvor okrem toho dospel k záveru, že je v súlade so štruktúrou smernice 80/987, keď touto príslušnou záručnou inštitúciou je, s výhradou prípadu celkového financovania orgánmi verejnej moci, tá inštitúcia, ktorá dostala alebo prinajmenšom mala dostať príspevky od zamestnávateľa v platobnej neschopnosti (pozri v tomto zmysle rozsudok Mosbæk, už citovaný, body 24 a 25).

27 Okrem toho vo veci, ktorá viedla k rozsudku zo 16. decembra 1999, Everson a Barrass (C-198/98, Zb. s. I-8903), na ktorý vnútroštátny súd odkazuje vo svojom návrhu na začatie prejudiciálneho konania, kde na rozdiel od situácie, ktorá viedla k už citovanému rozsudku Mosbæk, zamestnávateľ v platobnej neschopnosti disponoval podnikom, a to organizačnou zložkou v členskom štáte, na území ktorého zamestnanci vykonávali svoju činnosť, Súdny dvor rozhodol, že inštitúciou, ktorá má zaplatiť neuspokojené nároky, je inštitúcia členského štátu, kde má táto organizačná zložka sídlo (rozsudok Everson a Barrass, už citovaný, bod 23). Okrem toho táto príslušná záručná inštitúcia bola inštitúciou členského štátu, kde sa platilo poistné na sociálne zabezpečenie, a to tak zamestnávateľské, ako aj zamestnanecké.

28 Pokiaľ ide o tieto skutočnosti, vnútroštátny súd na jednej strane spresňuje, že podnik, ktorý zamestnával Ch. Defosseza, mal svoje sídlo vo Francúzsku. Na druhej strane zo spisu vyplýva, že poistné spôsobilé pokryť prípadné vymáhanie miezd bolo zaplatené v tom istom členskom štáte a že zamestnávateľ nemal v Belgicku nijaké stabilné sídlo.

29 Za týchto okolností treba uviesť, že okolnosti relevantné vo veci samej nezodpovedajú okolnostiam, ktoré viedli k už citovanému rozsudku Everson a Barrass. Naopak, takúto zhodu treba konštatovať medzi okolnosťami relevantnými vo veci samej a okolnosťami veci, ktoré viedli k už citovanému rozsudku Mosbæk.

30 Z toho vyplýva, že ak podnik, ktorý zamestnával zamestnanca, nedisponuje nijakým sídlom v členskom štáte, kde tento zamestnanec vykonáva svoju činnosť, a ak tento podnik platí poistné na sociálne zabezpečenie ako zamestnávateľ v členskom štáte svojho sídla, záručnou inštitúciou príslušnou podľa článku 3 smernice 80/987 na platenie nárokov zamestnanca vyplývajúcich z platobnej neschopnosti jeho zamestnávateľa je inštitúcia členského štátu, na území ktorého bola nariadená súdna likvidácia zamestnávateľa.

31 Treba doplniť, že aj keď smernica 80/987 nepriznáva zamestnancovi možnosť zvoliť si medzi rôznymi inštitúciami, táto smernica nevylučuje možnosť zamestnanca domáhať sa, ak je to preňho výhodné a vnútroštátne právo to umožňuje, záruky inej inštitúcie, ako je tá, ktorá je identifikovaná na základe jej uplatnenia.

32 Smernica 80/987 má v skutočnosti zabezpečiť zamestnancom minimálnu ochranu na úrovni Európskej únie v prípade platobnej neschopnosti zamestnávateľa (pozri najmä rozsudky z 19. novembra 1991, Francovich a i., C-6/90 a C-9/90, Zb. s. I-5357, bod 3,

ako aj zo 16. júla 2009, Visciano, C-69/08, Zb. s. I-6741, bod 27) bez toho, aby tým boli dotknuté, v súlade s jeho článkom 9, výhodnejšie ustanovenia, ktoré môžu členské štáty uplatniť alebo zaviesť (pozri v tomto zmysle rozsudky z 15. mája 2003, Mau, C-160/01, Zb. s. I-4791, bod 32, ako aj z 25. januára 2007, Robins a i., C-278/05, Zb. s. I-1053, bod 40).

33 Smernica 80/987 tak nebráni, aby právna úprava členského štátu stanovila, že zamestnanec sa môže domáhať doplnkovej alebo náhradnej zamestnaneckej záruky od vnútroštátnej inštitúcie v súlade s právom tohto členského štátu vo vzťahu k záruke ponúknutej inštitúciou určenou za príslušnú podľa tejto smernice, pokiaľ táto záruka poskytuje vyššiu úroveň ochrany zamestnanca.

34 Vzhľadom na vyššie uvedené je na položenú otázku potrebné odpovedať:

— Článok 3 smernice 80/987 v znení predchádzajúcom zneniu vyplývajúcemu z jej zmien a doplnení smernicou 2002/74 sa má vykladať v tom zmysle, že pokiaľ ide o výplatu neuspokojených nárokov zamestnanca, ktorý zvyčajne vykonával svoju pracovnú činnosť v inom členskom štáte, ako je štát, kde má sídlo jeho zamestnávateľ, ktorého platobná neschopnosť bola vyhlásená pred 8. októbrom 2005, ak tento zamestnávateľ nie je usadený v tomto inom členskom štáte a plní svoju povinnosť prispievať na financovanie záručnej inštitúcie v členskom štáte svojho sídla, je za splnenie povinností definovaných týmto článkom zodpovedná táto posledná uvedená inštitúcia.

— Smernica 80/987 nebráni tomu, aby vnútroštátna právna úprava stanovila, že zamestnanec sa môže domáhať doplnkovej alebo náhradnej zamestnaneckej záruky

od vnútroštátnej inštitúcie v súlade s právom tohto členského štátu vo vzťahu k záruke ponúknutej inštitúciou určenou za príslušnú podľa tejto smernice, pokiaľ táto záruka poskytuje vyššiu úroveň ochrany zamestnanca.

O trovách

35 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdnym dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (tretia komora) rozhodol takto:

Článok 3 smernice Rady 80/987/EHS z 20. októbra 1980 o ochrane zamestnancov pri platobnej neschopnosti ich zamestnávateľa, v znení predchádzajúcom zneniu vyplývajúcemu z jej zmien a doplnení smernicou 2002/74/ES, sa má vykladať v tom zmysle, že pokiaľ ide o výplatu neuspokojených nárokov zamestnanca, ktorý zvyčajne vykonával svoju pracovnú činnosť v inom členskom štáte, ako je štát, kde má sídlo jeho zamestnávateľ, ktorého platobná neschopnosť bola vyhlásená pred 8. októbrom 2005, ak tento zamestnávateľ nie je usadený v tomto inom členskom štáte a plní svoju povinnosť prispievať na financovanie záručnej inštitúcie v členskom štáte svojho sídla, je za splnenie povinností definovaných týmto článkom zodpovedná táto posledná uvedená inštitúcia.

Smernica 80/987 nebráni tomu, aby vnútroštátna právna úprava stanovila, že zamestnanec sa môže domáhať doplnkovej alebo náhradnej zamestnaneckej záruky od vnútroštátnej inštitúcie v súlade s právom tohto členského štátu vo vzťahu k záruke ponúknutej inštitúciou určenou za príslušnú podľa tejto smernice, pokiaľ táto záruka poskytuje vyššiu úroveň ochrany zamestnanca.

Podpisy